

PĂCINI ALESE DIN SCRIITĂRII ROMÂNI

Publicațiune periodică.

No. 18

No. 18

MIHAIL EMINESCU
LA 20 DE ANI.

Făt-frumos din lacrămă.
Finul lui Dumnezeu.

CARTEA ROMÂNEASCĂ

PRETUL LEI 3.—

Biblioteca populară „**Pagini alese din scriitorii români**” revistă periodică săptămânală va publica în fascicule de 32 pagini, cele mai frumoase bucăți din tezaurul nostru literar. «Urmărim îndoitul scop : deoparte să luminăm tot mai adânc gloatele poporului cu adevărata lumină românească, senină și priincioasă și nu cu focul bengalic al scriitorilor bolnavi de frigurile moderne și fără de leac, ale importatelor excentricități literare, cum zicea Gheorghe Coșbuc, iar de altă parte să ne fie uniți pe lângă biblia neamului, pe lângă cartea care cuprinde adevărurile cari ne-au dat viață și putere».

Cât este de prețioasă o carte interesantă scrisă pe înțelesul tuturor și care nu aduce nici o atingere bunelor moravuri! Numai cei ce se obișnuiesc a ceti și în afară de școală, prind gustul cetitului, prin care își pot îmbogăți mintea și sufletul. Deprinzând pe copii cu cetitul le dăm cea mai folositoare deprindere pentru viață!

Prețul fiecărui număr din **Pagini alese** este 1 leu. Un abonament de 25 numere (sau pentru o jumătate de an) costă 22 lei, cari se pot trimite prin mandat poștal la „Cartea Românească”, Bulevardul Academiei 3.

A apărut :

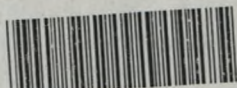
P. Dulfu

Iisus Mântuitorul

După Sfânta Scriptură.

Prețul 12 Lei.

Se găsește de vânzare la toate librăriile din țară.
Se comandă la „Cartea Românească” S. A. București, Bul. Academiei 3.

570962

MIHAIL EMINESCU

FĂȚ-FRUMOS DIN LACRIMĂ

În vremea veche, pe când oamenii, cum sunt ei azi, nu erau decât în germenii viitorului, pe când Dumnezeu călca încă cu picioarele Sale sfinte pietroasele pustii ale pământului, — în vremea veche trăia un împărat întunecat și gânditor ca miază-noaptea și avea o împărăteasă tânără și zâmbitoare ca miezul luminos al zilei.

Cincizeci de ani de când împăratul purta războiul c'un vecin al lui. Murise vecinul și lăsase de moștenire fiilor și nepoșilor ura și vrajba de sânge. Cincizeci de ani, și numai împăratul trăia singur, ca un leu îmbătrânit, slăbit de lupte și suferințe — împărat, ce în viața lui nu răsese niciodată, care nu zâmbea nici la cântecul nevinovat al copilului, nici la surâsul plin de amor al soției lui tinere, nici la poveștile bătrâne și glumețe ale ostașilor înălbiți în bătălie și nevoi. Se simțea slab, se simțea murind și n'avea cui să lase moștenirea urei lui. Trist se scula din patul împărătesc, de lângă împărăteasa tânără — pat aurit, însă pustiu și nebinecuvântat — trist mergea în războiul cu inima neîmblânzită, — și împărăteasa rămasă singură, plângea cu lacrimi de văduvie singurătatea ei. Părul ei galben ca aurul cel mai frumos, cădea pe sânii ei albi și rotunzi — și din ochii ei albaștri și mari curgeau șiroaie de mărgăritare apoase pe o față mai albă ca argintul crinului. Lungi cercăne vinete se

570.962

trăgeau împrejurul ochilor, și vine albastre se trăgeau pe fața ei albă ca o marmură vie.

Sculată din patul ei, ea se aruncă pe treptele de piatră ale unei bolte în zid, în care veghea de asupra unei candelă fumegânde, kroana îmbrăcată în argint a Maicei durerilor. Induplecată de rugăciunile împărătesei îngenunchiate, pleoapele icoanei reci se umeziră și o lacrimă curse din ochiul cel negru al Mamei lui Dumnezeu. Împărăteasa se ridică în toată marea ei statură, atinse cu buza ei seacă lacrima cea rece și o supse în adâncul sufletului său. Din momentul acela ea purcese îngrenată.

Trecu o lună, trecură două, trecură nouă și împărăteasa făcu un fecior alb ca spuma laptelui, cu părul bălaiu ca razelă lunei. Împăratul surâse, soarele surâse și ei în infocata lui împărăție, chiar stătu pe loc, încât trei zile n'a fost noapte, ci numai senin și veselie, — vinul curgea din butii sparte și chiotele despicau bolta cerului.

Și-i puse mama numele: *Făt-Frumos din lacrimă*.

Și cresc și se făcu mare ca brazii codrilor. Creștea într'o lună cât alții într'un an.

Când era destul de mare, puse să-i facă un buzdugan de fier, îl aruncă în sus de despică bolta cerului, îl prinse pe degetul cel mic și buzduganul se rupse în două. Atunci puse să-i facă altul mai greu — îl aruncă în sus aproape de palatul de nori al lunei; căzând din nori nu se rupse de degetul voinicului.

Atunci Făt-Frumos își luă ziua bună dela părinți, ca să se ducă, să se bată el singur cu oștile împăratului, ce-l dușinănea pe tată-său. Puse pe trupul său haine de păstor, cămașă de borangic, țesută în lacrimile mamei sale, mândră pălărie cu flori, cu cordele și cu mărgelă rupte dela gâturile fetelor de împărați, își puse în brâu verde un fluer de doine și altul de hore și când era soarele de două sulite pe cer, a plecat în lumea largă și'n toiul lui voinic.

Pe drum horea și doinea, iar buzduganul și-l arunca să spintece norii de cădea departe tot cale de o zi. Văile

și munții se uimeau auzindu-i cânticele, apele își ridicau valurile mai sus ca să-l asculte, izvoarele își tulburau a-dâncul, ca să-și azvârle afară undele lor, pentru ca fiecare din unde să-l audă, fiecare din ele să poată cânta ca dânsul când vor șopti văilor și florilor.

Râurile ce ciorăiau mai jos de brăele melancolicelor stânce, învățau dela păstorul împărat doina iubirilor, iar vulturii ce stau amușiți pe creștetele seci și sure ale stâncelor înalte, învățau dela el țipătul cel plâns al jalei.

Stăteau toate uimite pe când trecea păstorașul împărat, doinind și horind; ochii cei negrii ai fetelor se umpleau de lacrimi de dor, și'n piepturile păstorilor tineri, răzemați c'un cot de-o stâncă și c'o mână pe bătă, încolțea un dor mai adânc mai întunecos, mai mare, — dorul voiniciei!

Toate stăteau în loc, numai Făt-Frumos mergea mereu, urmărind cu cântecul dorul inimei lui și cu ochii buzduganul, ce sclipea prin nori și prin aer ca un vultur de oțel, ca o stea năsdăvană.

Când era 'nspre sara zilei a treia, buzduganul căzând se isbi de o poartă de aramă și făcu un vuet puternic și lung. Poarta era sfărâmată și voinicul intră. Luna răsărise dintre munți și se oglindea într'un lac mare și limpede, ca seninul cerului. În fundul lui, se vedea sclipind de limpede ce era, un nisip de aur, iar în mijlocul lui pe o insulă de smarald înconjurat de un crâng de arbori verzi și stufoși, se ridica un mândru palat de o marmură ca laptele, lucie și albă, — atât de lucie, în cât în ziduri răstrângea ca într'o oglindă de argint: dumbravă și luncă, lac și țărături. O luntre aurită veghea pe undele limpezi ale lacului lângă poartă; și'n aerul cel curat al serii tremurau din palat cântece mândre și senine. Făt-Frumos se sui în luntre și văslind, ajunsese până la scările de marmură ale palatului. Pătruns acolo, el văzu în boltele scărilor candelabre cu sute de brațe, și în fiecare braț ardea câte o stea de foc. Pătrunse în sală. Sala era înaltă, susținută de stâlpi și de arcuri, toate în aur, iar în mijlocul ei stătea o mândră masă, acoperită cu alb, talgerele

toate săpate din câte un singur mărgăritar mare, — iar boierii ce ședeau la masă în haine aurite, pe scaune de catifea roșie, erau frumoși ca zilele tinereței și voioși ca hoarele. Dar mai ales unul din ei, cu fruntea într'un cerc de aur, bătut cu diamante, și cu hainele strălucite era frumos ca luna unei nopți de vară. Dar mai mândru era Făt-Frumos.

— Bine-ai venit Făt-Frumos, zise împăratul; am auzit de tine, da de văzut nu te-am văzut.

— Bine te-am găsit împărate, deși mă tem că nu te-oi lăsa cu bine, pentru că am venit să ne luptăm greu, că destul ai viclenit asupra tatălui meu.

— Ba n'am viclenit asupra tatălui tău, ci totdeauna m'am luptat în luptă dreaptă. Dar cu tine nu m'oi bate. Ci mai bine voiu spune lăutarilor să zică și cuparilor să umple cupele cu vin și-om lega frăție de cruce pe cât om fi și om trăi.

Și se sărutară feciorii de împărați în urările boierilor, și băură și se sfătuiră.

Zise împăratul lui Făt-Frumos: De cine în lume te temi tu mai mult?

— De nimeni în lumea asta afară de D-zeu. Dar tu?

— Eu de nimeni afară numai de Dumnezeu și de mama pădurilor. O babă bătrână și urâtă, care umblă prin împărăția mea de mână cu furtuna. Pe unde trece ea, fața pământului se usucă satele se risipesc, târgurile cad năruite. Mers-am eu asupra ei cu bătălie, dar n'am isprăvit nimica. Ca să nu-mi prăpădească toată împărăția, am fost silit să stau la învoială cu ea și să-i dau ca bir tot al zecelea din copii supușilor mei. Și azi vine ca să-și ia birul.

Când sună de mieză-noapte, fețele mesenilor se posomorâră; căci pe mieză-noapte călare cu aripi vântoase, cu fața sbârâcită ca o stâncă puhavă și scobită de pârae, c'o parude în loc de păr, urlă prin aerul cernit mama pădurilor cea nebună. Ochii ei un hău căscat, dinții ei șiruri de pietre de mori.

Cum venea vuind, Făt-Frumos o apucă de mijloc

și o trânti cu toată puterea într'o puiă mare de piatră: peste puiă prăvăli o bucată de stâncă, pe care o legă din toate părțile cu șapte lanțuri de fier. Înăuntru baba șuera și se smulgea ca vântul închis — dar nu-i folosea nimic.

Veni iar la ospăț, când prin bolțile ferestrelor la lumina lunei, văzură două dealuri lungi de apă. Ce era? Mama pădurilor, neputând să iasă, trecea peste apă cu puiă cu tot și-i brăzda fața în două dealuri. Și fugea mereu, o stâncă de piatră îndrăcită, rupându-și cale prin păduri, brăzdând pământul cu dără lungă, până ce se făcu nevăzută în depărtarea nopții.

Făt-Frumos ospătă ce ospătă, apoi luându-și buzdușul de-a umăr, merse mereu pe dâra de puiă, până ce ajunsese lângă o casă frumoasă, albă, care sticlea la lumina lunei în mijlocul unei grădini de flori. Florile erau în straturi verzi și luminau albastre, roșie-închise și albe, iar printre ele roiau fluturi ușori, ca sclipitoare stele de aur. Miros, lumină și un cântec nesfârșit, încet, dulce eșind din roirea fluturilor și a albinelor, îmbătau grădina și casa. Lângă prispă stăteau două butii cu apă — iar pe prispă torcea o fată frumoasă. Haina ei albă și lungă părea un nor de raze și umbre, iar părul ei de aur era împletit în cozi lăsate pe spate, pe când o cunună de măr-găritărele era așezată pe fruntea ei netedă. Luminată de razele lunei, ea părea muiată într'un aer de aur. Degetele ei ca din ceară albă torceau dintr'o furcă de aur și dintr'un fuior de o lână ca argintul torceau un fir de o mătasă albă, subțire, strălucită, ce semăna mai mult a o vie rază de lună, ce cutreera aerul, decât a fir tort.

La sgomotul ușor al pașilor lui Făt-Frumos, fata își ridică ochii albaștri ca undele lacului.

— Bine-ai venit Făt-Frumos, zise ea cu ochii limpezi și pe jumătate închiși — cât e de mult de când te-am visat. Pe când degetele mele torceau un fir, gândurile mele torceau un vis, un vis frumos, în care eu mă iubeam cu tine; Făt-Frumos, din fuior de argint torceam și eram să-ți Țes o haină urzită în descântece, bătută în fericire; s'o porți... să te iubești cu mine. Din tortul meu

fi-ai face o haină, din zilele mele o viață plină de desmerdări.

Astfel cum privea umilită la el, fusul îi scăpă din mână, și furca căzu alături cu ea. Ea se sculă și, ca rușinată de cele ce zisese, mânele ei spânzurau în jos ca la un copil vinovat și ochii ei cei mari se plecară. El se apropie de ea, c'omă nă îi cuprinse mijlocul, iar cu cealaltă îi desmerdă încet fruntea și părul, și-i șopti: „Ce frumoasă ești tu, ce dragă-mi ești? A cui ești, tu fata mea?”

— A mamei pădurilor, răspunse ea suspinând, mă vei iubi tu acum, când știi a cui sunt? Ea încunjură cu amândouă brațele ei goale grumazul lui, și se uită lung la el, în ochii lui.

— Ce-mi pasă a cui ești? zise el, destul că te iubesc.

— Dacă mă iubești, să fugim atuncia, zise ea lipindu-se mai tare de pieptul lui, — dacă te-ar găsi mama, te-ar omori, și dac'ai muri tu, eu ași înnebuni, ori aș muri și eu.

— N'aibi frică, zise el zâmbind și desfăcându-se din brațele ei. — Unde-i muma-ta?

— De când a venit se zbuciumă în piua în care ai încauiat-o tu, și roade cu colții la lanțurile ce-o închid.

— Ce-mi pasă, zise el repezindu-se să vadă unde-i.

— Făt-Frumos, zise fata, și două lacrimi mari străluciră în ochii ei — nu te duce încă. Să te învăț eu ce să facem, ca să învingi tu pe mama. Vezi tu buțile astea două? Una-i cu apă alta cu putere. Să le mutăm una în locul alteia. Mama, când se luptă cu vrăjmașii ei, strigă când obosește: „Stăi să mai bem câte o leacă de apă!” Apoi ea bea putere, în vreme ce dușmanul ei numai apă. De aceea noi să le mutăm din loc, ea nu va ști și va bea numai apă în vremea luptei cu tine.

Precum au zis, așa au și făcut.

El se repezi după casă. „Ce faci babă?” strigă el.

Baba de venin se smulse odată din piua în sus și rupse lanțurile, lungindu-se slabă și mare până în nori.

— Al bine că mi-ai venit Făt-Frumos, zise ea fă-

cându-se iar scurtă, — ia acum hai la luptă; acu om vede cine-i mai tare.

— Hai! zise Făt-Frumos.

Baba îl apucă de mijloc, se lungi răpezindu-se cu el până'n nori, apoi îl isbi de pământ și-l băgă în țărână pân'ân glezne.

Făt-Frumos o isbi pe ea și o băgă în pământ pân'n genunchi.

— Stai, să mai dem apă, zise mama pădurilor ostentită.

Stătură și se răsuflară. Baba bău apă, Făt-Frumos bău putere, și un fel de foc nestins îi cutreeră cu fiori de răcoare toți mușchii și toate vinele lui cele slăbite.

C'o putere îndoită, cu brațe de fier o smuci pe babă de mijloc și-o băgă în pământ până'n gât. Apoi o izbi cu buzduganul în cap și-i risipi creerii. Cerul încărunți de nouri, vântul începu a geme rece și a scutura casa cea mică în toate încheeturile căpriorilor ei. Șerpi roși rupeau trăsând poala neagră a norilor, apele păreau că latră, numai tunetul cântă adânc, ca'un prooroc al pierzării. Prin acel întunec des și nepătruns, Făt-Frumos vedea albind o umbră de argint, cu păr de aur despletit, rătăcind, cu mâinile ridicate și palidă. El se apropiă de ea și o cuprinse în brațele lui. Ea căzu ca moartă de groază pe pieptul lui, și mâinile ei reci s'ascuseră'n sânul lui. Ca să se trezească, el îi sărută ochii. Norii se rupeau bucăți pe cer — luna, roșie ca focul, se ivea prin spărturile lor risipite, — iar pe sânul lui, Făt-Frumos vedea cum înfloreau două stele albastre, limpezi și uimite — ochii miresei lui. El o luă în brațe și începu să fugă cu ea prin furtună. Ea și culcase capul în sânul lui și părea că adormise. Ajuns lângă grădina împăratului, el o puse în luntre ducând-o ca într'un leagan peste lac, smulse iarbă, fân cu miros și flori din grădină și-i clădi un pat în care o așeză ca într'un cuib.

Soarele eșind din răsărit privea la ei cu drag. Hainele ei umede de ploae se lipise de membrele dulci și rotunde, fața ei de o paloare umedă ca ceara cea albă,

mănele mici și unite pe piept, părul despletit și răsfirat pe fân, ochii mari, închiși și adânci și în frunte, astfel ea era frumoasă, dar părea moartă. Pe acea frunte netedă și albă, Făt-Frumos presăra câteva flori albastre, apoi șezu alături cu ea și începu a doini încet. Cerul limpede — o mare, soarele o față de foc, erburile înprospătate mirosul cel umed al florilor învioșate o făceau să doarmă mult și lin, însoțită în calea visurilor ei de glasul cel plâns al fluerului. Când era soarele în ameză firea tăceă și Făt-Frumos ascultă liniștita ei răsufare caldă și umedă. Încet se plecă la obrazul ei și-o sărută. Atunci ea deschise ochii încă plini de visuri, și întinzându-se somnoroasă zise încet și zâmbind:

— Tu aici ești?

— Ba nu sunt aici, nu vezi că nu sunt aici? — zise el mai lăcrămând de fericire.

Cum ședea el lângă dânsa, ea-și întâlnise un braț și-i cuprinse mijlocul.

— Hai scoală, zise el desmierdând-o — e ziua 'na-meaza mare.

Ea se sculă, își netezi părul de pe frunte și-l dete pe spate; el îi cuprinse mijlocul — ea îi înconjură grumazul — și astfel trecură printre straturile de flori și intrară în palatul de marmură al împăratului.

El o duse la împăratul și i-o arătă spuindu-i că-i mireasa lui. Împăratul zâmbi, apoi luă de mână pe Făt-Frumos, ca și când ar fi vrut să-i spue ceva în taină, și-l trase la o fereastră mare pe care vedea lacul cel întins. Ci el nu-i spuse nimica, ci numai se uită uimit pe luciul lacului și ochii i se umplură de lacrimi.

O lebădă își înălțase aripele ca pe niște pânze de argint și cu capul cufundat în apă sfâșiea fața senină a lacului.

Plângi, împărate? zise Făt-Frumos — de ce?

— Făt-Frumos, răspunse împăratul, binele ce mi l'ai făcut mie, nu ți-l pot plăti nici cu lumina ochilor, oricât de scumpă mi-ar fi, și cu toate astea vin să-ți cer și mai mult.

— Ce împărate?

— Vezi tu lebăda cea îndrăgită de unde?

Tânăr fiind, aş trebui să fiu îndrăgît de viaţă, şi cu toate astea, de câte ori am vrut să-mi fac samă. Iubesc o fată frumoasă cu ochii gânditori, dulci ca visele mării — fata Genarului, om mândru şi sălbatic, ce-şi petrece viaţa prin păduri bătrâne. O, cât e de aspru el, cât e de frumoasă fata lui! Orice încercare de-a o răpi a fost deşartă. Incearcă-te tu!

Ar fi stat Făt-Frumos locului, dar scumpă-i era frăţia de cruce, ca ori căruia voinic, mai scumpă decât mireasa.

— Împărate prea luminate, din câte noroace ai avut, unul a fost mai mare decât toate: acela că Făt-Frumos ţi-e frate de cruce. Hai că mă duc eu să răpesc pe fata Genarului.

Şi-şi luă cai ageri, cai cu suflet de vânt Făt-Frumos, şi era să plece. Atunci mireasa lui — Ileana o chema — îi zise încet la ureche, sărutându-l dulce: „Nu uita Făt-Frumos, că pe cât vei fi tu departe, eu oi uita tot plânge“.

El se uită cu milă la ea, o mângâiă, dar apoi desfăcându-se de îmbrăţoşerile ei se avântă pe şaua calului şi plecă în lume.

Trecea prin codrii pustii, trecea prin munţi cu fruntea ninsă, şi când răsărea dintre stânci bătrâne luna cea palidă ca faţa unei fete moarte, atunci vedea din când în când câte-o sdreanţă uriaşă atârnată de cer, ce încônjura cu poalele ei vârful vre-unui munte — o noapte sfârticată, un trecut în ruină, un castel numai petre şi ziduri sparte.

Când se luminează de ziuă, Făt-Frumos vede că şirul munţilor dă dintr'o mare verde şi întinsă ce trăeşte în mii de valuri senine, strălucite, cari treacă aria mării încet şi melodios, până unde ochiul se pierde în albastrul cerului şi în verdele mării. În capătul şirului de munţi, drept asupra mării, se oglindea în fundul ei o măreaţă stâncă de granit, din care răsărea, ca un cuib alb, o cetate frumoasă, care de albă ce era, părea poleită

cu argint. Din zidurile arcate răsăreau ferestre strălucite, iar dintr'o fereastră deschisă se zărea printre oale de flori un cap de fată oacheș și visător, ca o noapte de vară. Era fata Genarului.

— Bine-ai venit Făt-Frumos, zise ea, sărind dela fereastră și deschizând porțile mărețului castel, unde ea locuia singură ca un geniu într'un pustiu — noaptea mi se părea că vorbesc c'o stea și steau asta mi-a spus că vii din partea împăratului ce mă iubește.

În sala cea mare a castelului, în cenușa vetrei, veghea un motan cu șapte capete, care când urla dintr'un cap s'auzia cale de-o zi, iar când urla din câte șapte, s'auzea cale de șapte zile.

Genarul pierdut în sălbatecile sale vânători se depărtase cale de-o zi.

Făt-Frumos luă fata 'n brațe și punând'o pe cal, sburau amândoi prin pustiu lungului mării ca două abia văzute închiegări ale văzduhului.

Dar Genarul, om înalt și puternic, avea un cal năzdrăvan cu două inimi. Motanul din castel mieună dintr'un cap, iar calul Genarului necheză cu vocea lui de bronz.

— Ce e? îl întrebă Genarul pe calul năzdrăvan — ți s'a urât cu binele?

— Nu mi s'a urât mie cu binele, ci de tine-i rău; Făt-Frumos ți-a furat fata.

— Trebuie să ne grăbim mult ca să-i ajungem?

— Să ne grăbim și nu prea, pentru că-i putem ajunge.

Genarul încălecă și sbură ca spaima cea bătrână în urma fugiților. În curând îi și ajunse.

Să se bată cu el, Făt-Frumos nu putea pentru că Genarul era creștin și puterea lui nu era în duhurile întinericului, ci în Dumnezeu.

— Făt-Frumos, zise Genarul, — mult ești frumos și mi-e milă de tine. De astă-dată nu-ți fac nimica, dar de altă dată... ține minte! — Și luându-și fata alături cu el, perși în vânt, ca și când nu mai fusese.

Dar Făt-Frumos era voinic și știa drumul înapoi. El se reîntoarce și găsi pe fată iar singură, însă mai palidă și mai plânsă; ea părea și mai frumcasă. Genarul era dus iar la vânătoare cale de două zile, Făt-Frumos luă alți doi cai chiar din grajdul Genarului.

Astă-dată plecară noaptea. Ei fugeau cum fug razele lunii peste adâncele valuri ale mării, fugeau prin noaptea pustie și rece ca două visuri dragi; ci prin fuga lor auzeau mieautele lungi și indoite ale motanului din vatra castelului. Apoi li se păru că nu mai pot merge, asemenea celor ce vor să fugă în vis și cu toate astea nu pot. Apoi un nor de colb îi cuprinse căci Genarul venea în fuga calului de rupea pământul.

Fața lui era înfricoșată, privirea cruntă. Fără de a zice o vorbă, el apucă pe Făt-Frumos și-l asvârli în nouri cei negrii și plini de furtună ai cerului. Apoi dispăru cu fată cu tot.

Făt-Frumos ars de fulgere — nu căzu din el decât o mână de cenușă în nisipul cel fierbinte și sec al pustului. Dar din cenușa lui se făcu un izvor limpede ce curgea pe un nisip de diamant; pe lângă el arbori înalți, verzi, stufoși răspândeau o umbră răcorită și mirositoare. Dacă cineva ar fi priceput glasul izvorului, ar fi înțeles că jelea într'o lungă doină pe Ileana, împărăteasa cea bălae a lui Făt-Frumos. Dar cine să înțeleagă glasul izvorului într'un pustiu unde până atunci nu călcasese picior de om?

Dar pe vremea aceea Domnul umbla încă pe pământ. Într'o zi se vedeau doi oameni călătorind prin pustiu. Hainele și fața unuia strălucea ca alba lumină a soarelui; celălalt mai umilit, nu părea decât umbră celui luminat. Erau Domnul și Sf. Petru. Picioarele lor înfierbântate de nisipul pustului călcară atunci în răcoarele și limpedele pârâu ce curgea din izvor. Prin cursul apei cu gleznele lor sfâșiau valurile până la umbratul lor izvor. Acolo Domnul bău din apă și-și spală fața Sa cea sfântă și luminată și mâinile Sale făcătoare de minuni. Apoi șezură amândoi în umbră, Domnul, cugetând la

fațal său din cer, și Sf. Petru ascultând pe cugete doina izvorului plângător. Când se sculară spre a merge mai departe, zise Sf. Petru: „Doamne fă ca acest izvor să fie ce a fost mai înainte“. — „Amin!“ zise Domnul ridicând mâna Sa cea sfântă după care apoi se depărtă în spre mare fără a mai orivi înapoi.

Ca prin farmec pieri izvorul și copacii, și Făt-Frumos, trezit ca dintr'un somn lung, se uită împrejur. Atunci văzu chipul cel luminat al Domnului, ce mergea pe valurile mării, cari se plecau înaintea lui, întocmai ca pe uscat; și pe Sf. Petru care mergând în urma lui și învins de firea lui cea omenească se uita înapoia sa și-i făcea lui Făt-Frumos din cap. Făt-Frumos îi urmări cu ochii până ce chipul lui Sf. Petru se risipi în depărtare și nu se vedea decât chipul strălucit al Domnului aruncând o dungă de lumină pe luciul apei, astfel încât, dacă soarele n'ar fi fost în amează ai fi crezut că soarele apune! El înțelese minunea învierii sale și ingenunche în spre apusul acelu soare dumnezeesc.

Dar apoi își aduse aminte că făgăduise a răpi pe fata Genarului, și ceea ce făgăduiește voinicul anevoe o lasă nefăcută.

Deci se porni, și, în spre seară, ajunsese la castelul Genarului ce strălucea în întunerecul sărei ca o uriașă umbră. El intră în casă... Fata Genarului plângea. Dar, când îl văzu, fața ei se însenină, cum se însenină o undă de-o rază. El îi povesti cum înviesc, atunci ea-i zise: „De răpit nu mă poți răpi până ce nu-i avea un cal asemenea cu acela ce-l are tatăl meu, pentru c'acela are două inimi; dar eu am să-l întreb în astă seară de unde-și are calul, ca să poți și tu să capeți unul ca acela. Până atunci însă, pentru ca să nu te afle tatăl meu, eu te voiu preface într'o floare“. El șezu pe un scaun, iar ea șopti o vrajă dulce, și cum îl sărută pe frunte, el se prefăcu într'o floare roșie închisă ca vișina coaptă. Ea îl puse între florile din fereastră și cânta de veselie de răsuna castelul tatălui ei.

Atunci intră și Genarul.

— Veselă, fata mea? și de ce ești veselă? — întrebă el.

— Pentru că nu mai este Făt-Frumos, ca să mă răpească, răspunse ea râzând,
Se puseră la cină.

— Tată, întrebă fata — de unde ai calul d-tale cu care umbli la vânat?

— La ce-ți trebuie s'o știi? zise el încruntând sprâncenile.

— Știi prea bine, răspunse fata, — că nu vreau ca s'o știi, decât numai ia-așa s'o știu, pentru c'acu nu mai e Făt-Frumos să mă răpească.

— Știi că nu mă împotrivesc ție nici odată, zise Genarul.

„Departate de aici, lângă mare, șade o babă care are șapte epe. Ea ține oameni, cari să i le păzească un an, (cu toate că anul ei nu e decât de trei zile) și dacă cineva le păzește bine, ea-l pune să-și aleagă, drept răsplată, un mân, iar de nu îl omoară și-i pune capul într'un par. Chiar însă dacă păzește cineva bine epele, totuși ea-l viclenește pe om, căci scoate inimile din toți caii și le pune într'unul singur, în cât cel ce-a păzit, alege mai în totdeauna un cal fără inimă, care-i mai rău decât unul de rând... Ești mulțumită, fata mea?

— Mulțumită, răspunse ea zimbînd.

Totodată însă Genarul îi aruncă în față o batistă roșie, ușoară, mirositoare. Fata se uită mult în ochii tatălui său, ca un om care se deșteaptă dintr'un vis, de care nu-și poate aduce aminte. Ea uitase tot ce-i spusese tatăl-său. Însă floarea din fereastră veghea printre frunzele ei, ca o stea roșie prin încrețiturile unui nor.

A doua zi Genarul plecă iarăși des de dimineată la vânătoare.

Fata sărută murmurând floarea roșie și Făt-Frumos născu ca din nimica înaintea ei.

— Ei, știi ceva? o întrebă el.

— Nu știu nimica, zise ea tristă și punând dosul mâinei pe fruntea ei — am uitat tot.

— Inșă eu am auzit tot, zise el. — Rămâi cu bine, fata mea, în curând ne vom vedea iar.

Ea încălecă pe un cal și dispăru în pustiu.

În arșița cea dogoritoare a zilei văzu aproape de pădure un tântar zvârcolindu-se în nisipul cel fierbinte.

— Făt-Frumos, zise tântarul — ia-mă de mă du până'n pădure, că ți-oiu prinde și eu bine. Sunt împăratul tântarilor.

Făt-Frumos îl duse până în pădurea prin care era să treacă.

Eșind din pădure trecu iar prin pustiu de-a lungul mării și văzu un raț atât de ars de soare încât nu mai avea nici putere să se mai întoarcă înapoi...

— Făt-Frumos, zise el — aruncă-mă în mare, că ți-oiu prinde și eu bine. Sunt împăratul racilor !

Făt-Frumos îl aruncă în mare și-și urmă calea.

În spre seară ajunse la un bordeiu urât și acoperit cu gunoii de cal. Împrejur gard nu era, ci numai niște lungi țaruși ascuțiți, din cari șease aveau fiecare în vârf câte un cap, iar al șaptelea fără, se clătina mereu în vânt și zicea : cap ! cap ! cap ! cap !

Pe prispă o babă bătrână și sbârcită, culcată pe un cojoc vechiu, stând cu capul ei sur ca cenușea în pleoapele unei roabe tinere și frumoase care-i căuta în cap.

— Bine v'am găsit, zise Făt-Frumos.

— Bine-ai venit flăcăule, zise baba sculându-se. Ce cauți ? Vrei să-mi paști ielele poate ?

— Da.

— Ielele mele pasc numai noaptea... Uit-te, chiar de acu poți să pornești cu ele la păscut... Fată-hai ! ia dă tu flăcăului de mâncatul ce i-am făcut eu și pornește-l.

Alături cu bordeiul era sub pământ o pivniță. El intră în ea, și acolo văzu șapte iele negre strălucite, șapte nopți, care de când erau nu zărise încă lumina soarelui. Ele nechezau și băteau din picioare.

Nemâncat toată ziua, el cină ce-i dăduse baba și apoi, încălecând pe una din iele, mână pe celelalte în aerul întunecos și răcoros al nopții. Dar încet, încet simți

cum se strecoară un somn de plumb prin toate vinele lui, ochii i se pănjeniră și el căzu ca mort în iarba pajștei. El se trezi pe când mizea de ziuă. Când colo — iepele ni-căeri. El își credea capul pus în țepă, când vede iepele ieșind dintr'o pădure în depărtare cele șapte iepe alungate de un roiu nemărginit de lăntari și un glas subțire zise : „Mi-ai făcut un bine și l'am făcut și eu“.

Când se întoarse cu caii, baba începu să turbe, să răstoarne casa cu susu'n jos și să bată fata, care nu era de vină.

— Ce ai, mamă ? întreabă Făt-Frumos.

— Nimica, zise ea — mi-au venit și mie toane.

Asupra ta n'am nimica... sunt foarte mulțumită. Apoi intrând în grajd, începu să bată caii, țipând : „Ascundeți-vă mai bine bată-v'ar mama lui Dumnezeu, ca să nu vă mai găsească, ucigă-l crucea și mănânce-l moartea !“.

A doua zi porni cu caii, iar căzu jos și dormi până ce mizea de ziuă. Desperat, era să iee lumea în cap, când deodată vede răsărind din fundul mării cei șapte cai, mușcați de o mulțime de raci. „Mi-ai făcut un bine, zise un glas — și l'am făcut și eu“. Era împăratul racilor. El mână caii'n spre casă, și vede iar o privesite-ca'n ziua trecută.

Însă în cursul zilei roaba babei s'apropie de el și-i zise încet, strângându-l de mână : „Eu știu că tu ești Făt-Frumos. Să nu mai mănânci din bucatele ce-ți fierbe baba, pentru că-s făcute cu *somnoroasă*... Ți-oiu face eu altfel de bucate“.

Fata într'ascuns îi făcu merinde, și'n spre seară, când era să plece cu caii, își simți ca prin minune capul treaz. Spre miezul nopții se întoarse acasă, mână caii în grajd, îi încuie și intră în odaie. Pe vatra cuptorului în cenușe mai licăreau câțiva cărbuni. Baba sta întinsă pe laiță și înțepenită ca moartă. El gândi c'a murit și-o scutură. Ea era ca trunchiul și nu se mișca de loc. El trezi fata ce dormea pe cuptor.

— Uit' te, zise el, și-a murit baba.

— Aș ! asta să moară ! — răspunse ea suspinând. Adevărat că acuma e ca și moartă. Acu'i miază-noaptea... un somn amorțit îi cuprinde trupul... dar sufletul ei cine știe pe la câte răspânteni stă, cine știe pe câte căi a vrăjilor umblă. Până ce cântă cucușul, ea sugă inimile ce mor, ori pustiește sufletul celor nenorociți. Da, bădică, mâneți se 'mplinește anul, ia-mă și pe mine cu d-ta că ți-oiu fi de mare folos. Eu te voiu scăpa din multe primejdii, pe cari ți le gătește baba.

Ea scoase din fundul unei lăzi hârbuite și vechi o cutie, o perie și o năframă.

A doua zi de dimineață i se împlinise lui Făt-Frumos. Baba trebuia să-i dea unul din cai și apoi să-l lase să plece cu Dumnezeu. Pe când prânzeau, baba eși până în grajd, scoase inimele din câte-și șapte cai, spre a le pune pe toate într'un tretin slab, căruia-i priveai prin coaste. Făt-Frumos se sculă de la masă și, după îndemnarea babei, se duse să-și aleagă calul ce trebuia să și-l iei. Căii cei fără inimi erau de un negru strălucit, tretinul cel cu inimele sta culcat într'un colț pe-o movilă de gunoiu.

— Pe acesta-l aleg eu, zise Făt-Frumos, arătând la calul cel slab.

— Da cum, Doamne iartă-mă, să slujești tu de geaba ? zise baba cea vicleană — cum să nu-ți ei tu dreptul tău ? Alege-ți unul din căii își frumoși... oricare ar fi, ți-l dau.

— Nu, pe acesta-l voiu, zise Făt-Frumos, ținând la vorba lui.

Baba scârșni din dinți ca apucată, dar apoi își strânse moara cea hârbuită de gură, ca să nu iasă prin ea veninul ce-i răscolea inima pestriță.

— Hai, ia-ți-l, zise în sfârșit.

El se urcă pe cal cu buzduganul de-a umere. Părea că fața pustiului să ia după urmele lui și zbură ca un gând, ca o vijelie printre volburele de nisip ce se ridicau în urmă-i.

Într'o pădure îl aștepta fata fugită. El o urcă pe cal după dânsul și fugea mereu.

Noaptea inundase pământul cu aerul ei cel negru și răcoare.

— Mă arde 'n spate, zise fata. Făt-Frumos se uită înapoi. Dintr'o volbură înaltă verde, se vedeau nemișcați doi ochi de jăratec, ale căror raze roșii ca focul pătrundeau în rărunchii fetei.

— Aruncă peria, zise fata.

Făt-Frumos o ascultă. Și deodată în urmă-le văzură că se ridică o pădure, neagră, deasă, mare, înfiorată de un lung freamăt de frunze și de un urlet flămând de lupi.

— Înainte, strigă Făt-Frumos calului, care sbura asemenea unui demon urmărit de un blestem prin negura nopței. Luna palidă trecea prin nourisuri ca o față limpede prin mijlocul unor vise turburi și seci.

Făt-Frumos zbura... zbura neconținut.

— Mă arde 'n spate ! zise fata c'un gemăt apăsător, ca și când s'ar fi silit mult, ca să nu spue încă.

Făt-Frumos se uită, și văzu o bufniță mare și sură, din care nu strălucea de cât ochii roși, ca două fulgere lăntuite de un nor.

— Aruncă cuteda zise fata. Făt-Frumos o aruncă.

Și de odată se ridică din pământ un colț sur, drept, neclintit, un uriaș împietrit ca spaima, cu capul atingând de nori.

Făt-Frumos văjia prin aer așa de iute, în cât i se părea că nu fuge, ci cade din înaltul cerului într'un adânc nevăzut.

— Mă arde, zise fata.

Baba găurise stâncea într'un loc și trecea prin ea prefăcută într'o funie de fum, a cărei capăt dinainte ardea ca un cărbune.

— Aruncă năframa, zise fata.

Făt-Frumos o ascultă.

Și de odată văzură în urmă-le un luciul înțins, limpede adânc în a cărei oglindă bălăe se scâldea în fund luna de argint și stelele de foc.

Făt-Frumos auzi o vrajă lungă prin aer și se uită prin nori. Cale de două ceasuri — pierdută în înaltul cerului — plutea încet, încet prin albastrul tăriei miază-noaptea bătrâna cu aripele de aramă.

Când baba înota smintită pe la jumătatea lacului alb, Făt-Frumos aruncă buzduganul 'n nori și lovi mează-noaptea în aripi. Ea căzu ca plumbul la pământ și croncâni jalnic de două-spre-zece ori.

Luna se ascunse într'un nor și baba, cuprinsă de somnul ei de fier, se afundă în adâncul cel vrăjit și necunoscut al lacului. Iar în mijlocul lui se ridică o iarbă lungă și neagră. Era sufletul cel osândit al babei.

— Am scăpat, zise fata.

— Am scăpat, zise calul cel cu șapte inimi.

— Stăpâne, adăogi calul — tu ai isbit mează-noaptea de a căzut la pământ cu două ceasuri înainte de vreme, și eu simt sub picioarele mele răscolindu-se nisipul. Scheletele înmormântate de volburile nisipului arzător al pustiilor au să se scoale, spre a se sui în lună la benchetele lor. E primejdios ca să umbli acuma. Aerul cel înveninat și rece al sufletelor lor moarte v'ar putea omorâ. Ci mai bine voi culcați-vă, și eu pân'atunci m'oi întoarce la mama, ca să mai sug înc'odată laptele cel de vâpae albă a tâțelor ei, pentru ca să mă fac iar frumos și strălucit.

Făt-Frumos îl ascultă. Se dete jos de pe cal și-și așternu mantaua pe nisipul încă fierbinte.

Dar ciudat... ochii fetei se 'nfundase în cap, oasele și încheeturile feței eșise afară, pelița din oacheșă se făcuse vânăță, mâna grea ca plumbul și rece ca un sloiu de ghiață.

— Ce ți-i ? o întrebă Făt-Frumos.

— Nimica — nu mi-i nimica, zise ea cu glasul stins; și se culcă în nisip tremurând ca apucată. Făt-Frumos dădu drumul calului, apoi se culcă pe mantaua ce și-o așternuse.

El adormi ; cu toate acestea-i părea că nu adormise. Pelițele de pe lumina ochiului i se roșise ca focul și prin el părea că vede, cum luna se cobora încet, mărindu-se,

spre pământ, până ce părea ca o cetate sfântă și argintie, spânzurată din cer ce tremura strălucită... cu mii de ferestre trandafirii ; și din lună se coborâ la pământ un drum împărătesc acoperit cu prund de argint și bătut cu pulbere de raze.

Iar din întinsele pustii se răscoleau din nisip sufletele 'nalte... cu capete seci de oase... învelite în lungi mantale albe, țesute rar din fire de argint, încât prin mantale se zăreau oasele albite de secăciune. Pe frunțile lor purtau coroane făcute din fire de raze și din spini aurii și lungi... și încălecați pe schelete de cai, mergeau încet-încet... în lungi șiruri... dungi mișcătoare de umbre argintii... și urcau drumul lunei și se piedeau în palatele înmărmurite ale cetăței din lună, prin a cărora fești se auzea o muzică lunatică... o muzică de vis.

Aunci i se păru că și fata de lângă el se ridică încet... că trupul ei se risipea în aer, de nu rămâneau decât oasele, că inundată de o manta argintie, apucă și ea calea luminoasă ce o ducea în lună. Se ducea în turburea împărăția a umbrelor, de unde venise pe pământ, momită de vrăjile babei.

Apoi pelița ochilor lui se înverzi... se înegri — și nu mai văzu nimica.

Când deschise ochii, soarele era sus de tot. Fata lipsea și aevea. Dar în pustiu arid necheza calul frumos, strălucit, îmbătat de lumina aurită a soarelui, pe care el acu o vedea pentru întâia dată.

Făt-Frumos se avântă pe el și'n răstimpul cătorva gânduri fericite ajunse la castelul încolțit al Genarului.

De astădată Genarul vână departe cale de șapte zile.

El o luă pe fată pe cal dinaintea lui. Ea-i cuprinsese gâtul cu brațele ei și-și ascunse capul în sânul lui, pe când poalele lungi ale hainei ei albe atingeau din sbor nisipul pustiei. Mergeau așa de iute, în cât i se părea că pustiu și valurile mării fug, iar ei stau pe loc. Și nu mai încet se auzea motanul meunând din câte șapte capete..

Pierdut în păduri, Genarul își aude calul nechezând.

— Ce e ? îl întrebă.

— Făt-Frumos îți fură fata, răspunse calul năzdrăvan.

— Putea-l om ajunge ? întrebă Genarul mirat, pentru că știa că-l omorâse pe Făt-Frumos.

— Nu zău, răspunse calul — pentru c'a încălecat pe un frate al meu, care are șapte inimi, pe care n'am decât două.

Genarul își înfipse pintenii adânc în coastele calului, care fugea scuturându-se... ca o vijelie. Când îl văzu pe Făt-Frumos în pustiu, zise calului său : „Spune frățâne-tău să-și arunce stăpânul în nori, și să vină la mine, că-l voi hrăni cu miez de nucă și-l voi adăpa cu lapte dulce“.

Calul Genarului îi necheză frăține-său, ceea ce-i spusese — dar frate-său i-o spusese lui Făt-Frumos.

— Zi frăține-tău, zise Făt-Frumos calului său — să-și arunce stăpânul în nori, și l'oi hrăni cu jăratec și l'oi adăpa cu pară de foc.

Calul lui Făt-Frumos o necheză asta frăține-său și acesta svârli pe Genarul până în nori. Norii cerului înmărmuriră și se făcură palaț sur și frumos — iar din două gene de nouri se vedeau doi ochi albaștri ca cerul, ce repezeau fulgere lungi. — Erau ochii Genarului exilat în împărăția aerului.

Făt-Frumos domoli pasul calului, și așeză pe față pe acela al tătâne-său. O zi, încă și ajunseră în mândra cetate a împăratului.

Lumea-l crezuse mort pe Făt-Frumos, și de aceia, când se împrăștiă faima venirii lui, ziua-și muiă aerul în lumină de sărbătoare și oamenii așteptau murmurând la faima venirii lui, cum vuese un lan de grâu la suflarea unui vânt.

Dar ce făcuse oare în vremea aceea Ileana împărăteasa?

Ea, cum plecase Făt-Frumos, s'a închis într'o grădină cu 'nalțe ziduri de fier și acolea, culcându-se pe

piefre reci, cu capul pe un bolovan de cremene, plânse într'o scaldă de aur, așezată lângă ea, lacrimi curate ca diamantul.

În grădina cu multe straturi, ne-udată și ne-căutată de nimeni, născură din petriș, sterp din arșița zilei și din uscăciunea nopții, flori cu frunze galbene și c'o culoare stânsă și turbure ca turburii ochi ai morșilor, florile durerii.

Ochii împărătesei Ilenei orbiți de plâns, nu mai vedeau nimica; decât i se părea numai că în luciul băii, plină de lacrimile ei, vedea ca în vis chipul nirelui ei iubit. Ci ochii ei două isvoare secate, încetase de a mai vărsa lacrimi. Cine o vedea cu părul ei galben și lung, despletit, — și împrăștiat ca creșii unei mantii de aur pe sânul ei rece — cine ar fi văzut fața ei de-o durere mută, săpată par'că cu dalta în trăsăturile ei, ar fi gândit că-i o înmărmurită zână a undelor, culcată pe un mormânt de prund.

Dar cum auzi vuetul venirei lui, fața ei se însenină; ea luă o mână de lacrimi din baie și stropi grădina. Ca prin farmec foile galbene ale aleelor de arbori și ale straturilor se 'nverziră ca smarandul. Florile triste și turbure se 'nălbiră ca mărgăritarul cel strălucit, — și din botezul de lacrimi luară numele de lăcrămioare.

Împărăteasa cea oarbă și albă umblă încet prin straturi și culese în poale o mulțime de lăcrămioare pe cari așternându-le lângă baia de aur, făcu un pat de flori.

Atunci intră Făt-Frumos.

Ea s'aruncă la gâtul lui, însă amuțită de bucurie, ea nu putu decât să 'ndrepte asupra-i ochii săi stinși și orbi, cu cari ar fi vrut să-l soarbă în sufletul ei. Apoi ea îl luă de mână și-i arătă baia de lacrimi.

Luna limpede înfloreă ca o față de aur pe seninul cel adânc al cerului. În aerul nopții Făt-Frumos își spală fața în baia de lacrimi, apoi învălindu-se în mantaua ce i-o țesuse din raze de lună, se culcă să adoarmă în patul de flori. Împărăteasa se culcă și ea lângă el și visă în

vis că Maica Domnului desprinsese din cer două vinete stele ale dimineții și i le așezase pe frunte.

A doua zi deșteptată, ea vedea.

A treia zi se cunună Impăratul cu fata Genarului.

A patra zi era să fie nunta lui Făt-Frumos.

Un roi de raze venind din cer a spus lăufarilor cum horesc îngerii când se sfințește un sfânt, — și roiuri de unde răsărind din inima pământului le-a spus cum cântă ursitorile când ursesc binele oamenilor. Astfel lăufarii măestriră hore 'nalte și urări adânci.

Trandafirul cel înfocat, crinii de argint, lăcrămioarele sure ca mărgăritarul, mironositele viorele și florile toate s'adunară, vorbind fiecare în mirosul ei, și ținură sfat lung, cum să fie luminile hainei de mireasă; apoi încredințară taina lor unui curtenitor flutur albastru stropit cu aur. Acesta se duse și flutură în cercuri multe asupra feței miresei, când ea dormea, și o făcu să vadă într'un vis luciu ca oglinda, cum trebuia să fie îmbrăcată. Ea zâmbi când se visă atât de frumoasă.

Mirele-și puse cămașa de tort de raze de lună, brâu de mărgăritare, manta albă ca ninsoarea.

Și se făcu nuntă mândră și frumoasă, cum n'a fost alta pe fața pământului.

Și-au trăit apoi în pace și în liniște ani mulți și fericiți, iar dac'a fi adevărat, ce zice lumea: că pentru Feți-Frumoși vremea nu vremuește, apoi poate c'or fi trăind și astăzi.

FINUL LUI DUMNEZEU

Poveste, poveste — da eu n-us de pe când poveștile, că sunt de mai încoace. Da m'am dus într'o zi la soacră-mea ș-ara găsit un sac de povești, și venind acasă l'am scăpat jos și s'a desfăcut sacul și de-atuncea s'o umplut lumca de povești, ș-am învățat și eu una și ț-o spun d-tale.

Era odată un om ș-avea doi feciori. Acu femeea era îngreunată ș-o făcut un băiat, dar el erà sărac, n'avea cu ce îl boteza. Iar pe acolo erà Dumnezeu și Sf. Petre. Și Dumnezeu i l'a botezat, și a rămas băiatul năzdrăvan.

Da la urma băiatului a făcut o fată, și erà așa de frumoașă de la soare te puteai uita, dar la d'insa ba. Treaba ei erà să ducă demâncare în țarină. Ducând ea demâncare în țarină, a zărit-o un smeul și s'a pus pe atâta s-o ia. Da finul lui Dumnezeu erà năzdrăvan și a zis așa fetei :

Că el a face o brazdă de plug până la demâncat și că toldeauna pe brazdă să meargă la frații ei. Da smeul a și știut ce a urzit finul lui Dumnezeu și a tras brazdă cu plugul până la casa lui. Iată că s'a dus cu demâncat drept la curtea smeului.

Așteaptă ei să vie — nu-i! Eh! mamă, mă duc să-mi caut sora, că mi-a luat-o smeul, a zis finul lui Dumnezeu. Și a făcut el o boambă de fier la țigani în loc de călăuză și svârlea și el mergea după dânsa.

A ajuns finul lui Dumnezeu la un copac. Acolo prinde să stea ca să se odihnească și aude zicând așa: Doamne, Doamne, de-ar veni mama c'acuşi mă mănâncă.

— Care cine se aude? Se uită în vârful copacilor și vede trei pui de pasăre. Copiilor, da unde-i balaurul cel care vă mănâncă?

— E aci în fântână.

— Mult v'a mâncat până acum?

— Ia vre-o 24.

— Ia lasă că vă scap eu.

Se suie în vârful copacului lângă pui. Da balaurul întinde un cap să ia un pui. Dar el avea un paloş și-i tăie capul. Intinzând și celalt îl tăie și pe acesta. Acum puii nu ştiau ce să-i mai facă de bucurie și zic așa:

— Câți frați am fost noi, pe toți ne-a mâncat, numai noi doi am rămas, — dac'o veni mama, de bucurie are să te mănânce, vără-te sub aripa mea. S'a vârat sub aripa lui și nu s'a mai văzut. S'aude un vuet mare, vine pasărea, pasărea era mama vântului.

— Dragii mamei, nu v'a mâncat?

— Finul lui D-zeu ne-a scăpat.

— Unde-i să-l mănânc de bucurie.

— Mă rog, mamă, dacă l-oi mânca, să-l faci înapoi.

— Da unde-i?

— Ia la răsărit.

Dacă a început a văjăi tare la răsărit, puii zic către finul lui D-zeu: Mamii are să-i treacă un foc de a te mânca până ce va ajunge la răsărit.

Vine. „Nu-i dragul mamei“. — „Iacă-tă-l, mamă“. Dar ea îl ia și-l înhite și când l-a făcut, așa s'a făcut de frumos, de s'a luminat locul unde era el.

Ce să-ți fac pentru binele ce mi-ai făcut, că mi-ai scăpat copiii, a zis pasărea.

— Să-mi spui, unde-i smeul cu soră-mea.

— Nici n'am văzut, nici n'am auzit.

— Altmintrelea nu-mi mulțumești.

— Să șuer, să-mi vie feciorul, vântul dela răsărit.

Și a șuerat odată și a venit un om, era statul de o palmă și barba lui era de un cot și călare pe un epure schiop. Și-i zise pasărea :

Statu-palmă
Barbă-cot
Călare pe-un iepure schiop,

unde-i smeul ce a luat fata, pe sora lui finul lui D-zeu

— Nici n'am auzit, nici n'am văzut. Dacă n'o fi știind frate meu, vântul de la miază-zi! Când a suflat odată a venit altul, acesta era mare de stat, cu buzele mari și n'avea ochi. Dar când sufla peste tot locul se auzea.

— N'ai văzut, n'ai auzit de smeul care a luat fata, pe sora lui finul lui D-zeu ?

— Nici n'am văzut, nici n'am auzit..

— Ce e de făcut ? — zise pasărea.

— De n'o fi știind frații noștri-cei de dincoace ?

— Da unde sunt ?

— Aceia sunt departe. Trebuie să ne ducem loc mult. N'ați un firicel din părul meu, n'ați și din barba mea și te pornește băiete la drum. Și să pui perii 'n trei și când la o vreme e nevoie să șueri într'înșii, iar noi ți-om veni într'ajutor...

Le ia el și pornește. Merge până'n pădure, iar în mijlocul pădurii vede o fumărie strașnic de mare în cât se înăduși, nu mai puțin. S'apropie el acolo prin fum binișor și găsește mama smeului, își părlea părul de pe picioare¹⁾, că-i era cald strașnic și numai putea.

— Bună ziua, mătușă.

— Mulțămesc d-tale, voinice. Unde te duci, voinice?

— Caut curtea smeului, mătușă !

— Ii, flăcăule ! Mult trebuie să mergi până ce vei ajunge și nu mai rămâi cu zile de te-i apropia.

— Mă rog mătușă să-mi spui unde-i drumul acela, că nu mi-i frică... mă duc.

— Eu nu-l știu, dragul mătușei.

El ducându-se așa prin pădure aude glas de om zi-

1) Subliniat de Eminescu. 7

când : Valeo, vafeo, tare mi-i foame. El se apropie. Oare ce o fi acolo ? Vede un om, șezând grecește jos.

— Da ce te vaiți, bade ?

— De pe nouă lanuri grâu am strâns și tot pâin^o l'am făcut și l-am mâncat și tot mi-i foame.

— Hai cu mine.

— Hai.

Mergând el mai departe a auzit un glas de om zicând așa : Tare mi-e sete.

— Bună vremea omule ! Pentru ce ți-e sete ? Nu găsești apă, să te sature ?

— Câte iazuri au fost în pădurea asta toate le-am băut și tot mi-e sete.

Mergând ei așa mai departe au intrat în altă pădure, tustrei. S'aude sub tufă un foșnet. Cine era ? Vântul de amiazi cel cu buzele mari.

— Bună vremea, vântule, ce faci aici ?

— Mă stăpânesc să-mi țin răsufilarea și să 'mpușc un fânțar. Dar să-l împușc să nu-i stric pielea.

— Dar unde-i fânțarul, că eu nu-l văd.

— Ia lângă soare.

— Lasă, hai cu mine.

— Ba nu. Eu mă duc după fânțar, duce-ți-vă voi înainte.

Merg ei mai departe și ajung la palatul smeului. Smeul era la vânat și fata ședea în cerdac.

— Bună vremea, sora-mea.

— Mi-a spus smeul că vii după mine. Dar întoarce-te, că te prăpădește.

— El acuș vine, îi la vânat.

Vine smeul.

— Bine ai venit finul lui D-zeu.

— Bine te-am găsit, câine de smeul.

— Hai la luptă !

— Hai !

S'a luptat ei trei zile și trei nopți și nu se puteau birui și nu se da nici smeul nici finul lui D-zeu.

El a aprins perii cei doi și a venit vântul dela ră-

sărit și de la amiazi și când și-a pus *buzele în trei*, drept în jumătate a despărțit smeul, când a suflat. O jumătate a murit și c'un cap, dar o jumătate nu, că era cu două, și era cu *trei de toate*. Și s'a rugat strașnic el la Statul-palmă-barbă-cot.

Nu-ți pot face nimica, că el s'a dus la Impăratul... să spuie ce ia-i făcut. De acum, dacă-i putea luptă-te cu acela.

Acu el s'a pornit cu sora-sa. Când a ajuns aproape de palatul Impăratului celuia, nu era de chip să treacă, așa de strașnic și mergând el prin prejur a ajuns la o baltă. Pe balta aceea erau 8 băeți și se băteau pentru o cușmă, pentru un biciu și pentru o sulă.

— Ce vă bateți măi băeți ?

— Acestea ne-a rămas de la tatăl nostru și nu le putem împărți.

— Și la ce vă trebuie vouă acestea ?

— Când pun cușma în cap nu te vezi, când dai cu biciul te sui la cuibul Impăratului, când îi zice sulă-sulică, te sue în dealul de sticlă.

— Da în dealul de sticlă cine șade, ce căutați voi acolo ?

— În dealul de sticlă ține Impăratul pe fată.

— De ce-o ține acolo ?

— Ca să n'o ia smeii.

— Până când.

— Până s'o găsi un voinic ca să omoare smeul. Cel ce-o omori smeul, îi dă fata împăratul.

— Măi băeți, eu voi face bună dreptate, vârați-vă toți în iaz și eu le voi svârli acolo și cine-o prinde mai întee, aceluia să fie. El vicleanul le ia pe toți e în mână, vâra pe băeți în apă și pe urmă dă din bici și-l sue pe dealul unde ședea Impăratul, la cuibu împă țesc.

La curtea împăratului era o mândrețe, că nici nu se poate povesti. Impăratul ședea afară, era bătrân și bea lulea.

— Bună vremea, Impărate.

— Mulțumesc d-tale voinice.

— Tare om trebuie să fii d-ta, de vreme ce te-ai suit aici la mine.

— Așa împărate, am venit să omor smeul, să-ți scap fata.

— Smeul n'a venit încă la mine. Da s'aude că aci la vale dintr'un iaz ieșe noaptea și se cearcă de-a se sui să ia fata din dealul cel de sticlă.

— Rămâi sănătos Impărate.

— Mergi sănătos voinice.

— Mă duc după smeul. De l'oi omorâ, îmi dai fata ?

— Ți-oi da-o.

Ajunge el la iazul unde a găsit băeții. Pune cușma în cap, se face nevăzut și se pune sub o tufă de buruiene. Da el era frumos și puternic, da era sărac. Pe iazul acela era o covată cu fața în jos. La miezul nopții aude el un vuiet strajnic. Aceia era bolta drăcească, venia dracu și se pornia noaptea. Vine dracul cel mare (Scaraoțchi), se pune călare pe covată.

Și-a șuerat strașnic, și-a venit doi schiopi, chiori și îi întrebă Scaraoțchi, ce treabă au făcut ei ?

— Eu am întâlnit trei băieți, că doar s'or ucide unul dintr'înșii. Păcatul mare c'a venit finul lui Dumnezeu și le-a luat...

— Dar tu ?

— Eu am întâlnit pe vântul de la ameazi ce rupse 'n jumătate pe smeul cu trei capete și jumătate-i mort.

— N'ați făcut nici o treabă, să vă învăț eu ce să faceți. Lângă balta asta mai la vale este o comoară de bani. Comoara unui moșneag și moșneagul are să moară peste noapte. Duceți-vă și porniți după bani.

— Da dacă i-a luat cine-va cu puterea dumnezeiască ?

— Nimic nu se poate apropia dacă om fura-o ori mânca-o.

— Nimeni, nimeni, în toată lumea nu se poate ?

— Ba se poate... dacă ce. Dacă o veni finul lui Dumnezeu până ce veți pune voi mâna pe bani și va aduce apă de cea cu care l'a botezat și ne va stropi, ne frige, și el a

luat banii. Acela a auzit. Se scoală dimineța și pornește ca să se ducă acasă. Lui îi sburda după bani. Ajungând el acasă : „Mamă unde-i apa cu ce m'a botezat pe mine“.

A găsit măsă în biserică lângă sf. Precistanie și ea el și se pornește iar înapoi. Ajunge acolo. Dracii erau la bani, toți. Se duce și s'apropie și stropește. Dracii țipă și zic : Mă rog finul lui Dumnezeu, ce vrei ți-om face numai nu ne arde.

— Dacă mi-i aduce smeul cel scăpat, eu v'oi da drumul.

— Mă rog, iacă mă duc să-l aduc. Ș'a luat un cărd de draci, ștrașnic de mulți. Da viu poate nu ți-l vom putea aduce.

— Mort nu vreu, viu să mi-l aduceți. Și s'a apucat dracii și-a făcut un fedeleș de fier și s'a dus după smeul, să-l pună în el. Când l-a adus așa era fedeleșul de greu de numai dracii îl puteau ridica. „Pune-l aci“ ! Dă din biciu și-l sue la împărat cu fedeleș cu tot.

Îi zice împăratul : Ce-ai aici ?

— Aici-i toată puterea mea împărate... arată-mi fata, ori o destup. Împăratul de-odată s'a îngrozit, da pe urmă (el viclean) o aduce, s'o vadă el. Da împăratul pe unde se sui pe dealul cel de sticlă nu se știa, el avea o putere strașnică, neștiută. Și a adus-o. Da el după ce-a văzut-o, a nebunit, așa i-a fost de dragă. Da să erți d-ta, și el ei !

— Voinice, te-i cununa cu fata mea, dar dacă mi-i spune cum dai drumul puterei d-tale.

Da el de dragă ce i-a picat fata, și-a pierdut mintea.

— Împărate, eu te-am amăgit, da aici îi smeul. Împăratul alergă degrabă. Omoară-l voinice, că el acuză sparge (fedeleșul), că eu l-am prins odată și l'a spart.

El de bucurie, ca să-i dea fata, odată a început să ucidă smeul. I-a uns rășină pe la cap și-a început așa de strașnic a țipa smeul de s'o cutremurat palatul împăratului. După ce-a murit smeul, a început a eși fum așa de strașnic și a mirosi așa de greu, în cât voinicul a picat ca mort. Da împăratul, bucuria lui, a luat și a pus pe voinic în fedeleș și i-a dat drumul la vale. Și el a luat fata și-a

— dus-o în dealul de sticlă. Da bietul voinic când a prins el minte i-a rămas sula în cerdacul împăratului. Acum la ce vreme s'o fi trezit el în fedeleș ! Ce să facă el ? Incepu a isbi, cu câtă putere avea, nu putea să spargă cela. Da el mai avea o bucățică din bâta lui Statu-palmă-barbă-cot. Aprinzând, începe a veni el cu iepurele cel schiop pe fedeleș.

— Scapă-mă.

— A început a bate iepurile și-a spart fedeleșul. Scăpând el zice Statu-palmă așa : De-acu încă odată dacă mi-i chema, apoi pe urmă nu-ți mai fac, că de trei ori îi dat ca să-ți fac bine.

Acu el bate din biciu, și ajunge la Impărat... Acu o venit împăratu și nu-i dă fata. Se face că nu știe că l-a dat cu fedeleșu în jos. Eu ți-oi da fata, dacă te-i duce la dealul cel cu flori și să-mi aduci o floare din mijlocul grădinii celeia, eu ți-oi da fata.

Se ia el și pornește și-a mers el cale de-un an. Cine era în grădină acolo ? -- Ei, voinice, tocmai și aci ai venit după mine ?

Am venit, mi-ai zis, că mi-i mai face un bine. Să-mi dai o floare din mijlocul grădinei celeia. El i-o dă. Așa mi-rosea de frumos floarea de te adormea. Ajungând la Impăratul i-o dă.

— De mi-i mai face ceva eu ți-oi da fata. Eu oi frige vite și de le vei mânca într'o noapte, eu ți-oi da fata.

— A făcut așa după porunca împăratului și el a zis celui ce nu se mai sătura și-a mâncat tot într'o noapte. El numai că s'a săturat, da până în ziua a și crăpat. Da el a mâncat așa cu lăcomie, în cât și (stâlpii) hambarului i-a ros. Și s'a minunat împăratul de atâta putere.

— Dacă mi-i bea câte o fântână de apă, eu ți-oi da fata.

El chemă pe celălalt frate de cruce, care nu se mai sătura de apă, și-a băut, da o fântână n'a putut-o găta și a crăpat și acela.

Lângă curtea împăratului era o strașnică pădure. Dacă tu-i sufla odată în codrul meu și s'or strânge toți

țânțării la ușa palatului, eu ți-oi da fața. El a pus puiul vântului de la amează-zi. Când s'a dus vântul de la amează zi și când a pus buzele în patru și-a suflat, iacă (s'a îngrozit) Impăratul, așa erau de mulți și-așa bâzâiau de tare par'că era între călăi la Ismail.

— Mare putere ai ! Zi țânțarilor să se ducă de aici.

— Nu zic până ce nu mi-i da fata.

Impăratul l'a luat cu blândețe și l'a amăgit și el a zis vântului să sufle și s'a dus țânțării de la ușa.

Dacă te-i sui s'o ei din dealul de sticlă, îți dau fata.

— O sulă am fost ținut eu aci.

— Eu n'am vuzut-o.

A stat el trei zile și trei nopți și s'a gândit ce-i de făcut și i-a venit așa un gând : să mai cheme și vântul de la amiazi. Vântul de la amiazi i-a zis așa : Iacă un bine am să-ți fac. Am să mă pun în ceardacul Impăratului și să încep a sufla. Puindu-se el suflă, de se clătina palatul cât de cât să pice.

— Impărate, dacă mi-i da fata, vântul va sta.

— Palatul lasă să pice, da eu fata nu ți-oi da-o.

Da el zice vântului: Pune-te în dreptul ușei și începe a sufla în casă cu câtă putere ai. El și-a pus buzele în cinci și-a început a sufla. Impăratul săria din perete în părete.

— Impărate, dă-mi fata și vântul va sta.

— Sui dealul de sticlă și-o ia.

— Dă-mi sula Impărate.

— Sula am svârlit-o în mijlocul iazului lângă covată, acolo unde erau dracii. El era lipit pământului, că vântul nu era să-i facă nimic...

Așa mergând el la iazul cela, era strașnic palat făcut de draci, unde țineau banii și pe apă mergea o casă făcută strașnic de mândră și din casa aceia se auzea un bocet. S'a luat și a început cu luntricica a merge și-a ajuns la casa aceia. În casa aceia era un fecior de împărat, prins de draci și-l muceau acolo în toate zilele.

— Ce faci aci, bade ?

— Iată m'a prins dracii, c'am luat banii și nu pot

scăpa de aci. Eu am o împărăție strșnic de mândră, hai să fim noi frăți de cruce,

— Hai.

— Frați de cruce vom fi noi, dar fugi, că vin dracii și aproape-i miezul nopții.

El tot mai avea apă dela botez. Așteptă miezul nopții, veni dracii și el începu ai stropi.

— Mă rog finule al lui D-zeu ce-i cere îți vom da, numai lasă-ne.

— Sula din mijlocul iazului.

Se duce dracul și aduce sula.

— Acum du-ne până pe deal pe amândoi și apoi nu voi stropi.

Ei de frică i-a dus. El a zis : sulă, sulicioară sue-mă în dealul de sticlă. Când l'a suit acolo, atât de mult a plâns ea după dânsul, că era o cadă de lacrimi.

Atunci Impăratul n'a mai avut ce face și i-a dat-o. A făcut o nuntă strașnică și pe iarnă s'a dus de a adus pe sora sa dela ușa smeului și-a luat-o fratele lui de cruce.

Biblioteca Județeană
— CLUJ —

A apărut în Editura „Cartea Românească“

I. Popescu-Băjenaru.

Cartea omului matur

Lucrare premiată de ACADEMIA ROMANA și aprobată de Ministerele
de instrucțiune și războiu pentru folosul școalelor de adulți.
Secția analfabeților și știutorilor de carte.

Prețul 25 Lei.

Lt. Costăchescu

În umbra Steagului

Insemnări din Răsboiu.

Prețul 7 Lei.

Th. D. Speranția

Mă 'nșală

Roman

Prețul

I. Rodica

Terra

Scriere premiată de „Cartea Românească“.

Prețul 12 Lei.

Mihail Sadoveanu

6 istorie de demult

Prețul 14 Lei.

V. G. Butnariu

6 vorbă de-a bunicii

Prețul 12 Lei.

Pagini alese din Scriitorii români

— Bibliotecă periodică de popularizare —

Fiecare număr de 32 pagini costă 1 Leu.

- No. 1. VASILE ALECSANDRI: *O Primblare in munți.*
No. 2. ION CREANGA: *Moș Nichifor Coțcarul.*
No. 3. M. EMINESCU: *Poezii.*
No. 4. I. BRĂTESCU VOINEȘTI: *Violoncelul—Fariseu Ispita.*
No. 5. I. L. CARAGIALE. *O Făclie de Paște — La Conac.*
No. 6. V. ALECSANDRI: *Ostașii noștri.*
No. 7. M. EMINESCU: *Luceafărul—Călin.*
No. 8. PETRE ISPIRESCU: *Ileana Simzeana — Zâna Munților.*
Cu o Prefață de Barbu Delavrancea.
No. 9. VASILE ALECSANDRI: *Dan Căpitan de Plai Gru-Sânger — Legenda Ciocârliei.*
No. 10, 11 și 12. PETRE ISPIRESCU: *Istoria lui Ștefan cel Mare și alte Povestiri despre El.*
pe 13. I. L. CARAGIALE: *Cănuță om sucit—Norocul Culegătorului—Proces-Verbal Din Carnetul unui suflor.*
ION CREANGA: *Moș Ion Coțcarul*
Biblioteca Județeană
Ion Coțcarul — Ivan Turbincă.
No. 15—16. *Inchinare lui Tudor Vladimirescu.*
No. 17. ION GHICA: *Despre muncă.*
No. 18. M. EMINESCU: *Făt Frumos din lacrimă. — Fiul lui Dumnezeu.*
No. 19—20. P. ISPIRESCU: *Istoria lui Mihai Viteazul.*
No. 21. ION GHICA: *Amintiri.*
No. 22—23. M. EMINESCU: *Sărmanul Dionis.*
În Numerele următoare se va publica succesiv cele mai alese pagini din Gh. Coșbuț, Al. Vlahuță, M. Sadoveanu, Ion Ghica, Costache Negruzzi, Petre Ispirescu, N. Bălcescu, M. Kogălniceanu, G. Asachi, Gr. Alexandrescu, Cezar Boliac, D. Bolintineanu, Al. Odobescu ș. a.

Comenzile se fac la „Cartea Românească” S. A. Bul. Academiei 3. București, trimițându-se prin mandat postal costul de 1 leu pentru un număr, sau 22 lei pentru un abonament de 25 numere.

ANTICARIAT 2
CLUJ
Lei 10